

LA VIDEOCONFERÈNCIA AMB ESCOLES, UNA PROPOSTA DE TREBALL COL•LABORATIU

Meritxell Estebanell Minguell
meritxell.estebanell@udg.edu

Josefina Ferrés Font
josefina.ferres@udg.edu

Universitat de Girona

Resum

Amb l'objectiu d'assimilar i d'aplicar els coneixements teòrics i pràctics relacionats amb l'edició de materials multimèdia i l'ús de la videoconferència, els professors de l'assignatura de "Noves tecnologies aplicades a l'educació" dels estudis de Mestre de la Universitat de Girona impliquem als estudiants en un projecte que aprofita els recursos comunicatius que ofereix Internet per interactuar amb infants i mestres d'escoles de les comarques gironines.

Aquest és un treball que es desenvolupa en diferents fases i comporta una estreta col·laboració tan a nivell dels equips de treball dels estudiants com del professorat implicat.

Partint dels objectius educatius plantejats pels mestres dels centres amb els quals es du a terme l'experiència, els alumnes de les diferents especialitats de magisteri treballen en equips de quatre o cinc estudiants implementant unes petites produccions, "clips educatius", destinades a reforçar els continguts que s'han de treballar a les aules d'educació infantil i primària de les escoles participants. Aquestes produccions suposen l'aplicació d'alguns dels coneixements adquirits en el marc de l'assignatura, els quals, sabent que seran emprats per nens reals, adquireixen una significació especial i alhora generen un nivell d'autoexigència elevat.

Els materials són publicats a través d'Internet i, per donar a conèixer als infants l'existència dels mateixos, es concerten diverses sessions de videoconferència en les quals els futurs mestres protagonitzen l'escenificació d'una determinada història mitjançant la qual interactuen amb els infants i els motiven per conèixer els materials que han preparat per a ells. Posteriorment, infants i mestres, els utilitzen fent ús de la xarxa i retonen les seves valoracions a través dels blocs que han publicat els diferents equips de treball de la universitat.

La interacció que s'estableix entre els diferents col·lectius participants, infants de les escoles i estudiants universitaris, és valorat molt positivament per part del professorat d'ambdós nivells educatius. Cal dir que es produeix una interacció directa, en temps real, a través de la videoconferència, i també una altra de manera asíncrona, mitjançant l'ús dels blocs dels futurs mestres (a través dels quals els infants i els seus mestres canalitzen les seves valoracions dels clips educatius elaborats pels futurs mestres).

En conclusió, es considera que a tots ells els permet assolir nous coneixements, especialment relacionats amb l'ús de les Tecnologies de la Informació i la Comunicació, a partir d'una proposta enriquidora i divertida que els posa en contacte sense haver de sortir dels centres formatius. I, per aquest motiu, malgrat les dificultats que comporta a nivell

organitzatiu, es valora molt positivament l'experiència i es té intenció de seguir desenvolupant-la i, en la mesura del possible, millorant-la.

Text de la comunicació

L'ús de la videoconferència ens ofereix la possibilitat d'obrir les nostres aules donant-hi entrada a experts amb els quals ens seria impossible poder-nos comunicar d'una altra manera (per la distància, disponibilitat, economia, etc.) i, també, ens permet interactuar, de manera no presencial, però si en temps real (a través d'unes càmeres), amb persones que es troben lluny de nosaltres i amb les quals ens interessa poder intercanviar idees, experiències, opinions,... col·laborar.

Per poder aprofitar aquestes possibilitats i intentant ajudar als estudiants universitaris a conèixer el funcionament d'una videoconferència d'una manera viscuda i significativa, des de fa cinc cursos, s'organitzen activitats semblants a les que es detallen en aquesta comunicació.

Es tracta d'una experiència que permet implicar a estudiants de Magisteri de la Universitat de Girona en la realització de materials adreçats als infants i en l'ús de la videoconferència com a eina que els facilita la comunicació amb infants d'alguns centres educatius de les nostres comarques.

El treball es desenvolupa en diferents fases i implica diferents nivells de treball i de coordinació per part dels estudiants, però a tots els casos els dona l'oportunitat d'adquirir nous coneixements i desenvolupar competències professionals que els seran molt necessàries per a exercir, de manera responsable i d'acord amb les necessitats del context en el qual vivim, la seva futura tasca docent. Igualment, per part del professorat, comporta un treball en equip i en col·laboració amb els mestres dels centres educatius sense el qual seria impossible desenvolupar la proposta de manera exitosa.

A partir dels coneixements teòrics i pràctics relacionats amb l'edició de materials multimèdia i l'ús de la videoconferència, i a partir dels objectius educatius plantejats pels mestres dels centres amb els quals es du a terme l'experiència, els alumnes de les diferents especialitats dels estudis de mestre treballen en equips de quatre o cinc estudiants i implementen unes petites produccions, "clips educatius", destinades a reforçar els continguts que s'han de treballar a les aules d'educació infantil i primària de les escoles participants.

La primera tasca suposa dur a terme un treball complet de producció audiovisual per part de cadascun dels equips d'estudiants. La qual cosa comporta haver de fer:

- **El disseny:** elaboració d'un guió capaç de respondre als objectius educatius establerts pel centre.
- **L'edició digital:** edició de textos, imatges i sons en format digital.
- **La implementació digital:** creació d'un clip educatiu fent ús d'un programa d'edició multimèdia.
- **La difusió:** publicació del clip a través d'Internet.
- **L'avaluació:** avaluació personal a partir del visionat a classe i contrast amb la valoració feta pels destinataris –mestres i infants-.
- **La proposta de millora:** elaborar una proposta escrita amb la descripció d'aspectes a millorar.

- **La valoració del treball:** declaració de l'interès formatiu de la tasca desenvolupada en un apartat específic de l'enquesta que cada curs es fa per valorar l'assignatura.

Un cop finalitzades les produccions multimèdia, els clips educatius són publicats a Internet per tal que, més endavant, els mestres els puguin visionar, utilitzar i valorar amb els infants.

A mesura que es va finalitzant aquesta tasca, els futurs mestres s'organitzen per a dur a terme diverses sessions de videoconferència (una per especialitat) en les quals s'haurà d'interactuar amb els infants fent al·lusió als materials que ells els hi han preparat. Això comporta:

- **Pensar una idea atractiva** que faci de fil conductor de l'actuació i **escriure un guió** que permeti anar fent intervenir als infants a través de l'equip de videoconferència.
- **Fer el repartiments dels personatges** i protagonitzar-los durant la videoconferència.
- **Fer el decorat i preparar l'atretzo** dels diferents personatges.
- **Escollir una música** adient que acompanyi l'actuació.

En aquest moment poden intervenir estudiants que estan cursant altres assignatures i que, d'acord amb els seus professors de la Facultat, s'impliquin de diferent manera en l'experiència: fent els decorats d'acord amb els guions (estudiants d'assignatures relacionades amb les arts plàstiques), compondre i interpretar petits fragments musicals que es converteixin en la "banda sonora" de les actuacions (estudiants d'assignatures de música)...

Preparada tota la posada en escena, i d'acord amb les sessions horàries establertes, es duen a terme les diferents sessions de videoconferència. En elles alguns estudiants estan a dalt de l'escenari de la sala d'actes de la Facultat interactuant amb els infants i la resta del grup classe segueix l'actuació, visionant, a través d'una pantalla gran, tot el que es va veient a través de les pantalles dels ordinadors, és a dir, el que s'emet des de la nostra facultat i el que s'emet des de l'escola o escoles. D'aquesta manera es veu el que reben els infants des de la seva escola i el que ells responen a través dels aparells de videoconferència. Tot aquest treball és enregistrat en vídeo per part d'alguns estudiants amb la intenció de tenir un registre del treball i, si cal, poder-lo tornar a veure.

Havent finalitzat la videoconferència, els mestres de les escoles empen els materials que els estudiants de magisteri han elaborat pels infants. Per fer-ho, primer els han de visionar i decidir quins d'ells els poden ser d'utilitat en determinats moments de les seves respectives programacions didàctiques. Un cop n'han fet ús, retornen els seus comentaris utilitzant els canals que prèviament s'han acordat amb ells. En el present curs, aprofitant que els estudiants de Magisteri han elaborat un bloc digital¹ i l'han publicat a través de la xarxa, enviaran els seus comentaris directament als blocs dels estudiants, és a dir, comentant els articles en els quals els estudiants han donat a conèixer les seves creacions i les han difós a través de la xarxa.

¹ En una altra comunicació que presentem en aquest congrés detallarem tot el procés que s'ha generat per dinamitzar el treball i la realització dels corresponents blocs dels grups d'estudiants i, al finalitzar el curs, a partir de les enquestes d'avaluació de les diferents tasques que es realitzen en el marc de l'assignatura, esperem estar en condicions de compartir les valoracions de tot aquest procés que hagin fet els estudiants.

Imatges d'una sessió de videoconferència entre nens i nenes del CEIP Aulet de Celrà i estudiants de primer curs dels Estudis de Mestre.

Finalment, i en l'horari de classe habitual, es duen a terme les corresponents valoracions orals i, a més a més, com ja s'ha esmentat, al finalitzar el curs cadascú pot fer la seva valoració personal mitjançant l'enquesta d'avaluació de les diferents activitats desenvolupades al llarg de l'assignatura. -De moment, podem avançar que en les edicions anteriors les mitges de les valoracions fetes pels estudiants de les diferents especialitats dels Estudis de Mestres ha estat superior a 4 sobre 5 punts.-

En relació a la implicació del professorat, a banda de les tasques docents que permeten assimilar els coneixements relacionats amb la matèria corresponent, centrats fonamentalment amb l'edició digital i l'ús educatiu d'Internet, per poder dur a terme aquesta activitat, els responsables de l'assignatura han de preparar un seguit de materials que puguin ser utilitzats de manera autònoma per part dels alumnes i posar-los a la seva disposició a través de la intranet docent. D'altra banda, s'ha de facilitar l'ús d'espai al servidor destinat a docència, fent les gestions oportunes amb els serveis informàtics del centre i s'ha de planificar i dur a terme tot el referent a la implementació i publicació digital dels treballs. A més a més, per poder desenvolupar les videoconferències, s'han d'aconseguir equips de videoconferència per les escoles i per a la Facultat. I s'ha de dur a terme una important tasca de coordinació amb els centres educatius que accepten participar en l'experiència (objectius, metodologia, horaris, recursos, etc.).

A part de tota la feina de tipus organitzatiu i tecnològic, es fa imprescindible la tasca pedagògica d'orientació dels estudiants. L'elaboració dels diferents guions, tan els de les produccions multimèdia (clips educatius) com els de les diferents sessions d'interacció a través de videoconferència, requereixen un treball de seguiment i assessorament important per part del professorat de l'assignatura.

Malgrat la complexitat de l'experiència, fem una valoració positiva de l'experiència perquè els estudiants adquireixen un major protagonisme, havent de crear les seves pròpies produccions, havent d'interactuar amb mestres i infants, i havent de fer ús d'altres recursos

tecnològics que, per les característiques de l'assignatura que impartim, també han de conèixer (tals com càmeres fotogràfiques i de vídeo, programes d'edició digital d'imatge i de so, escàners, etc.). I, encara que hi ha diferents nivells d'implicació (d'acord amb la tasca en la qual intervenen) la valoració que tots ells fan (en les avaluacions orals i en les escrites) és molt elevada. Se senten molt motivats, el que es tradueix en un nivell d'autoexigència en la qualitat de les seves produccions i en una gran satisfacció per poder ajudar i participar amb el que serà els seu espai professional en un futur proper, col·laborant amb els mestres i interactuant amb els infants.

Tanmateix, per part de l'equip docent també fem una valoració molt positiva, la qual ens fa seguir avançant i provant noves versions a mesura que van passant els cursos.

Conclusions

Amb aquest tipus de proposta els estudiants universitaris adquireixen un major protagonisme, havent d'interactuar amb mestres i infants i havent de fer ús d'altres recursos tecnològics que, per les característiques de l'assignatura que impartim, també han de conèixer, tals com càmeres fotogràfiques i de vídeo, programes d'edició digital d'imatge i de so, escàners, equips de videoconferència, etc., i ho han de fer pensant sempre en les possibilitats didàctiques que els aporten els nous recursos.

La valoració que els estudiants de promocions anteriors han fet d'aquest tipus de treball és molt alta i coincideix amb la que en fa el professorat (tan de la facultat com de les escoles).

Creiem que implicar-los en un projecte complex, en el qual ells s'han d'implicar activament, amb un protagonisme decisiu respecte els resultats, ens ajuda a assegurar l'assoliment dels objectius que ens hem plantejat. És a dir, que tots ells adquireixin nous coneixements que els seran útils en el seu futur professional i que tots hi puguin arribar, amb un o altre nivell de qualitat del producte final, però assegurant el coneixement de les diferents fases i dels recursos necessaris per assolir-ho. No ens preocupa tan el producte final com el procés el qual es veuen implicats. En aquest sentit, volem manifestar que un dels problemes que detectem és la manca de temps per a poder realitzar tot el treball amb més tranquil·litat, aprofitant millor els moments de tutoria per assegurar l'assoliment dels diferents aprenentatges. Malgrat tot, considerem que crear els materials per les escoles i aprofitar els sistemes de videoconferència per apropar-nos a elles resulta una bona experiència per a tots.

És per això que, en la mesura que les escoles vulguin seguir treballant amb nosaltres, intentarem aprofitar l'oportunitat que ens ofereixen els sistemes de videoconferència per acostar-nos a elles. És més, esperem que les condicions tecnològiques dels centres educatius vagin millorant progressivament i que aquest tipus d'experiències es pugui desenvolupar cada vegada amb més facilitat i l'ús d'aquest recurs, com a via de comunicació i intercanvi professional, sigui cada vegada més generalitzat.

Bibliografia

Estebanell, M. (2000). Interactividad e interacción. *Revista interuniversitaria de Tecnología educativa*, vol. 0, 92-97.

Ferrés, J. i Estebanell, M. (2004). La videoconferència: una eina per a la col·laboració/interacció entre les escoles i la formació inicial del professorat. *Actas de EDUTECH 2004: Educar con tecnologías, de lo excepcional a lo cotidiano*. Universitat de Barcelona Virtual, S.L. Barcelona. Recuperat abril 2008, a <http://edutech2004.lmi.ub.es>

Estebanell, M. i Ferrés, J. (2004). Las TIC, un puente entre la Facultad y la Escuela. Dins B. Rubia, I. Jorin, i R. Anguita (Eds.), *XI Jornadas Universitarias de Tecnología Educativa*. Valladolid: Universidad de Valladolid, CD.

Estebanell, M. i Ferrés, J. (2004). Educación a distancia. Bloque "Medios didácticos". Dins M. AREA i P. AMADOR (coords.), *Enciclopedia de Didáctica*. Málaga: Editorial Aljibe.

Biel Bello, R. i Blanco Carril, J.A. La videoconferencia en el CRIET. Recuperat 4 abril 2008, des de http://www.educa.aragob.es/ryc/esper_teruel/experien/Criet.doc

Global Leap. Videoconferencing in the Classroom. Recuperat 4 abril 2008, des de <http://www.global-leap.com/>

Global SchoolNet. Collaborative learning center. Videoconferencing & Video Streaming Tools. Recuperat 4 abril 2008, des de <http://www.globalschoolnet.org/gsncenter/tools/videotools.cfm>

Qüestions i/o consideracions per al debat

En el moment actual implicar als estudiants en propostes que els resultin engrescadores no resulta gens senzill. Malgrat això i per l'experiència que tenim, tot allò que té alguna relació directa amb la pràctica professional els sol resultar atractiu i s'hi impliquen amb un nivell d'autoexigència superior al que solen demostrar en els projectes que no tenen previst cap contacte o projecció cap a l'exterior. En aquest sentit, pels nostres estudiants, les propostes que comporten un contacte directe amb els mestres i/o els infants de les escoles solen tenir un nivell de receptivitat alt. Aprofitant aquesta situació, ens cal assegurar que el treball que es faci en aquest marc comporti aprenentatges rellevants i significatius per la seva formació, la qual cosa ha d'implicar una programació didàctica completa, lligant molt bé tots els elements que hi hagin d'intervenir. Aquesta acaba sent una empresa ben complexa!

Projectes com el que hem presentat provoquen, necessàriament, la creació d'un entrellat d'aprenentatges relacionats amb moltes de les matèries del currículum dels futurs mestres. Però el pla d'estudis actual, amb una estructura rígida d'horaris i d'assignatures, no facilita el desenvolupament de propostes que podrien obtenir millors resultats si es plantegessin de manera global, és a dir, implicant al professorat de camps de coneixement molt diversos. Per exemple, fent mòduls que corresponguessin a propostes didàctiques de caire temàtic. D'aquesta altra manera, el treball dels alumnes es veuria beneficiat per les aportacions del professorat de cada matèria, és a dir, d'aquell que dominés millor els diferents continguts i fos més adequat per orientar la tasca més propera a la seva expertesa.

D'altra banda, la feina feta pels estudiants podria quedar més racionalitzada, evitant repeticions i quedant més ben recollida a les avaluacions.

Plantejar canvis metodològics d'aquest tipus significaria fer modificacions considerables tan en l'organització de la docència (temps, espais i recursos), com en els sistemes d'avaluació i d'atenció dels estudiants. En definitiva, comportaria una nova manera d'organitzar el currículum que requeriria un esforç addicional per part del professorat i hauria de comportar un reconeixement diferent de la tasca docent (respecte l'actual).

- Sembla que aquesta podria ser una possible concreció del model proposat a Bolònia, però, podrà ser possible sense cap increment en els recursos destinats a la docència? –tal com sembla que se'ns proposa-

D'altra banda, poder dur a terme aquest tipus de propostes implica, necessàriament, un treball en equip per part del professorat i tots sabem que els claustres dels centres aglutinen a persones amb molts estils i maneres diferents d'entendre i plantejar els processos d'ensenyament i aprenentatge; també n'hi ha que s'impliquen més o menys que els altres i això pot suposar que uns quants professors/es facin la feina i els altres se'n desentenguin (entre moltes altres possibilitats!). En tots els casos la bona marxa dels projectes es podria veure dificultada i els resultats no serien tan bons com fora d'esperar.

- En les noves titulacions hi podria haver alguna possibilitat de fer currículums prou oberts com per admetre la coexistència de propostes presentades per part de diferents professors i d'altres que segueixin el format més habitual/clàssic?

Per últim, cal dir que per desenvolupar projectes d'aquesta mena s'ha de fer un seguiment molt proper del procés de treball dels estudiants (si els hi demanem que s'impliquin activament hem d'estar al seu costat quan ens necessitin, orientant-los i ajudant-los a superar les dificultats) i, com que la docència que tenim encarregada suposa la suma de moltes tasques d'aquesta mena (el treball d'una assignatura comporta anar fent moltes activitats semblants, unes darrera de les altres) resulta impossible mantenir aquesta dinàmica amb grups nombrosos d'estudiants. Novament es planteja la problemàtica dels recursos.

- Podria ser factible el treball amb grups reduïts o sempre haurem de creure que pensar en l'atenció personalitzada i propera a l'estudiant es desitja una utopia?